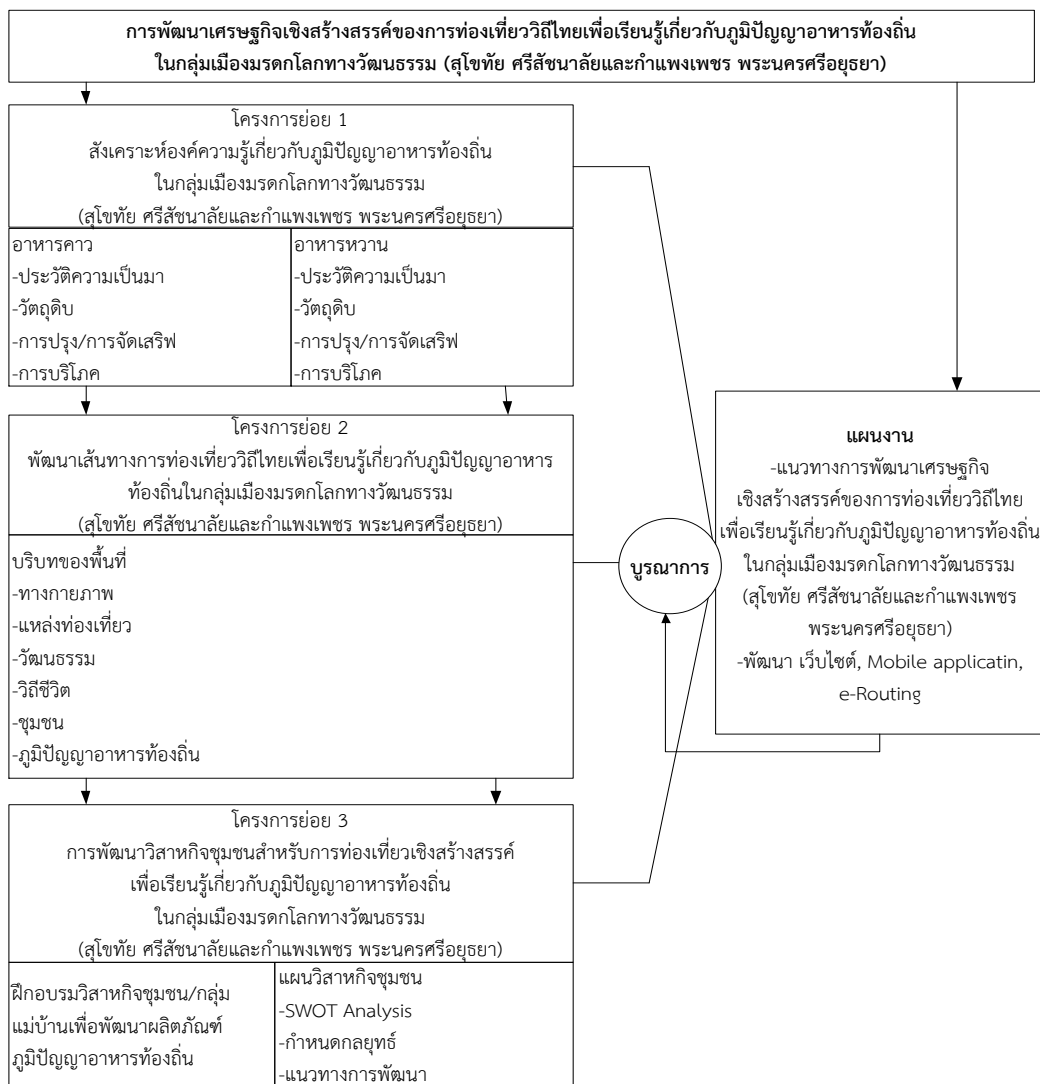

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยโครงการนี้มีการดำเนินงานวิจัยบูรณาการ ซึ่งมีการรายละเอียดการดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ภาพที่ 3.1 แผนการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา)

1. ระเบียบวิธีวิจัย มีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ได้แก่ นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มอาชีพชุมชน นักวิชาการและปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มอาชีพและชุมชนจำนวน 50 คน

3. เครื่องมือและการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย

(1) รวบรวมองค์ความรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาในด้าน

(2) วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น

(3) อาหารคาว และอาหารหวาน

(4) สังเคราะห์ประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ วิธีการปรุงการจัดเสิร์ฟ และรูปแบบ

การบริโภค

4. การรวบรวมข้อมูล มีการเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ และการถ่ายภาพของอาหารเวลาลงพื้นที่เก็บข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

6. ขั้นตอนการวิจัย

(1) ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน

(2) จัดเวทีชี้แจงทำความเข้าใจในการทำวิจัยระหว่างทีมวิจัยและชุมชนในพื้นที่

(3) จัดทำเครื่องมือการวิจัย ที่เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบ

สังเคราะห์องค์ความรู้

(4) รวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรมสุโขทัย-กำแพงเพชร และพระนครศรีอยุธยา

(5) เก็บข้อมูลจาก นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มอาชีพและชุมชน โดยแบบสอบถาม และแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกองค์ความรู้ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น ในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรมสุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร และพระนครศรีอยุธยา ที่เป็นอาหารคาว และอาหารหวาน และจะดำเนินการสังเคราะห์ประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ วิธีการปรุงและการจัดเสิร์ฟ และรูปแบบการบริโภค

(6) ดำเนินการสังเคราะห์ ผลการดำเนินการที่ได้จากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ที่เป็นองค์ความรู้ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น ในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรมสุโขทัย-กำแพงเพชร และพระนครศรีอยุธยา ที่เป็นอาหารคาว และ อาหารหวาน และจะดำเนินการสังเคราะห์ประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ วิธีการปรุงและการจัดเสิร์ฟ และรูปแบบการบริโภค

(7) จัดเวทีปฏิบัติการเพื่อนำเสนอผลการวิจัยที่เป็นประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ วิธีการปรุงและการจัดเสิร์ฟ รูปแบบการบริโภค และสำหรับอาหารคาวและหวาน จำนวน 20 สำหรับ

(8) ประชุมสรุปผลการดำเนินการวิจัย และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

(9) ตีพิมพ์บทความในวารสารวิจัยและนำเสนอผลงานในการประชุมวิจัยระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา)

1. **ระเบียบวิธีวิจัย** มีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว

2. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant)** ได้แก่ นักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มอาชีพชุมชน นักวิชาการและประชาชนชาวบ้าน กลุ่มอาชีพและชุมชนจำนวน 30 คน

3. **เครื่องมือและการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ** ใช้แบบสำรวจ บริบทในพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม วิถีชีวิต ชุมชน และภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น

4. **การรวบรวมข้อมูล** มีการเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ และการถ่ายภาพของอาหาร เวลาลงพื้นที่เก็บข้อมูล

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล (Content analysis)**

6. **ขั้นตอนการวิจัย**

(1) ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน

(2) ลงพื้นที่สำรวจเส้นทางการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย-กำแพงเพชร, พระนครศรีอยุธยา)

(3) พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย-กำแพงเพชร, พระนครศรีอยุธยา)

(4) ประเมินเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย-กำแพงเพชร, พระนครศรีอยุธยา)

(5) พัฒนา e-Routing เส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย-กำแพงเพชร, พระนครศรีอยุธยา)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา)

มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชนและฝึกอบรมกลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชนสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร, พระนครศรีอยุธยา) โดยเป็นการวิจัยแบบผสม (Mix methodology) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชนในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 90 คน (จังหวัดละ 30 คน) ในส่วนของการจัดทำวิสาหกิจชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่มีการนำองค์ความรู้จากโครงการย่อย 1 และ โครงการย่อย 2 มาบูรณาการกับข้อมูลในเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยววิถีไทย

เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม อีกทั้งมีการวิเคราะห์ SWOT และจัดทำกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ (Action plan)

ขั้นตอนการวิจัย

- (1) สังเคราะห์ผลการวิจัยจากโครงการย่อย 1 และ โครงการย่อย 2
- (2) พิจารณาหลักสูตรและเนื้อหาประกอบการอบรม
- (3) จัดอบรมวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น
- (4) ทำการยกร่างแบบสอบถาม
- (5) ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
- (6) ทดสอบความเชื่อมั่นของเนื้อหา
- (7) แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม
- (8) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม
- (9) วิเคราะห์และประมวลผล
- (10) สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ
- (11) จัด Focus group เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในการเขียนแผนวิสาหกิจชุมชน
- (12) วิเคราะห์ SWOT
- (13) กำหนดกลยุทธ์
- (14) กำหนดแผนปฏิบัติการ
- (15) สรุปวิเคราะห์ผลการวิจัย
- (16) ตีพิมพ์บทความในวารสารเชิงวิชาการระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา)

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการรวบรวมข้อมูลจากการจัด Focus group

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ประกอบด้วย นักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มอาชีพ ชุมชน นักวิชาการและประชาชนชาวบ้าน กลุ่มอาชีพและชุมชน จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยมีประเด็นคำถามที่สำคัญดังนี้

- (1) บริบทของชุมชน
- (2) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน
- (3) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจัดกลุ่มทำ Mind map ของข้อมูล เพื่อสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญ

4. การนำเสนอข้อมูล การนำเสนอข้อมูลอยู่ในรูปแบบของการบรรยาย พร้อมกับอธิบาย Mind map

5. วิเคราะห์ SWOT และกลยุทธ์

(1) ดำเนินการโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือ โดยมีหลักการ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ศักยภาพภายใน

1) การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength แทน S) เป็นการพิจารณาปัจจัยภายในว่ามี ส่วนดี ความเข้มแข็ง ความสามารถ ศักยภาพ ส่วนที่ส่งเสริมความสำเร็จ ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่างๆ

2) การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness แทน W) เป็นการพิจารณาปัจจัยภายในว่ามี ส่วนเสีย ความอ่อนแอ ข้อจำกัด ความไม่พร้อม ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับการ วิเคราะห์จุดแข็ง

ตารางที่ 3.1 ตารางการวิเคราะห์ศักยภาพภายใน

ประเด็นการวิเคราะห์					
จุดแข็ง	น้ำหนัก คะแนน	คะแนน ที่ให้	จุดอ่อน	น้ำหนัก คะแนน	คะแนน ที่ให้
1.			1.		
2.			2.		
3.			3.		
4.			4.		
รวม	1.00		รวม	1.00	

1.2 วิเคราะห์ศักยภาพภายนอก

1) วิเคราะห์โอกาส (Opportunity แทน O) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อม ภายนอก ว่ามีสภาพเป็นเช่นไร เหตุการณ์ของโลกและของประเทศที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อการพัฒนา จังหวัดอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงใดที่เป็นประโยชน์ หรือเป็นโอกาสอันดีต่อจังหวัด โดยจะต้อง พิจารณา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เทคโนโลยี เป็นต้น

2) การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัด (Threat แทน T) เป็นการศึกษา สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคหรือสภาวะคุกคาม ก่อให้เกิดผลเสียหรือเป็นข้อจำกัดต่อ จังหวัด โดยจะต้องพิจารณาทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เทคโนโลยี เช่นเดียวกับการ วิเคราะห์โอกาส

ตารางที่ 3.2 ตารางการวิเคราะห์ศักยภาพภายนอก

ประเด็นการวิเคราะห์					
โอกาส	น้ำหนัก คะแนน	คะแนน ที่ให้	อุปสรรค	น้ำหนัก คะแนน	คะแนน ที่ให้
1.			1.		
2.			2.		
3.			3.		
4.			4.		
รวม	1.00		รวม	1.00	

จากนั้นทำ Matrix เพื่อวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดเพื่อหาจุดตัดของสถานการณ์ ในการเตรียมจัดทำร่างยุทธศาสตร์ต่อไป

ตารางที่ 3.3 ตารางการวิเคราะห์แบบ Matrix

	โอกาส O	โอกาส O	
จุดแข็ง S	O	W	จุดอ่อน W
จุดแข็ง S	T	T	จุดอ่อน W
	อุปสรรค T	อุปสรรค T	

ตารางที่ 3.4 ตัวอย่าง ตารางการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกแบบ Matrix

มีโอกาสและจุดแข็ง	มีโอกาสแต่มีจุดอ่อน
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.
มีจุดแข็งแต่มีอุปสรรค	มีจุดอ่อนและมีอุปสรรค
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

โอกาส/จุดแข็ง หมายถึง หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกและภายในดี หรือปัจจัยภายนอก และภายในเป็นเชิงบวกทั้งหมด หรือภายนอกเอื้อและภายในเด่น ในกรณีนี้ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้นเรียกว่า ยุทธศาสตร์เชิงรุก (Aggressive strategies) หรือสถานการณ์ดาวรุ่ง

จุดแข็ง/อุปสรรค หมายถึง หน่วยงานที่ปัจจัยภายในดีแต่มีปัจจัยภายนอกไม่ดี หรือ ปัจจัยภายในเชิงบวก แต่มีปัจจัยภายนอกเป็นเชิงลบ หรือภายในเด่นแต่ภายนอกจุด ในกรณีนี้ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้นเรียกว่า ยุทธศาสตร์การรักษาเสถียรภาพ (Stability strategies) หรือสถานการณ์แม่วัวให้นม คือ การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของหน่วยงานให้เป็นประโยชน์

จุดอ่อน/โอกาส หมายถึง หน่วยงานมีปัจจัยภายในไม่ดีแต่มีปัจจัยภายนอกดี หรือปัจจัยภายในเป็นเชิงลบแต่ปัจจัยภายนอกเป็นเชิงบวก หรือภายในด้อยแต่ภายนอกเอื้อ ในกรณีนี้ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้นเรียกว่า ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น (Turn around strategies) หรือสถานการณ์ที่ยังมีคำถามหรือข้อสงสัยอยู่

อุปสรรค/จุดอ่อน หมายถึง หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในไม่ดี หรือปัจจัย ภายนอกและภายในเป็นเชิงลบทั้งหมด หรือภายนอกจุดและภายในด้อย ในกรณีนี้ยุทธศาสตร์จะกำหนดขึ้นเรียกว่ายุทธศาสตร์การตัดทอน (Retrenchment strategies) หรือสถานการณ์สุนัขจรอก

6. ขั้นตอนการวิจัย

- (1) มีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (2) สังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 1-3
- (3) ยกร่างคำถามสำหรับการทำ Focus group
- (4) วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา)
- (5) สรุปวิเคราะห์ผลการวิจัย
- (6) พัฒนาเว็บไซต์
- (7) ตีพิมพ์บทความในวารสารเชิงวิชาการระดับนานาชาติ